

Лісман Тетяна Анатоліївна, аспірант кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування ХарPI НАДУ, м. Харків.

***e-mail* tanja.lisman@gmail.com**

***контактний телефон* 097 783 97 54**

Тематичний напрям Конференції: історія, теорія та практика розвитку управлінських систем сучасної України

Деякі підходи до розуміння функцій територіальної громади у системі місцевого самоврядування

Якість реформування політичного, економічного, соціального, культурного життя українського суспільства залежить від дієвості, здатності та спроможності територіальних громад, які на законодавчому рівні визначено базовим елементом системи місцевого самоврядування.

Щоб зрозуміти природу та оцінити значення територіальних громад необхідно розглянути їх функції. За визначенням українського вченого О. Оболенського, цілі системи трансформуються в певну сукупність функцій з їх реалізації. Якщо перші відповідають на запитання "Що робити?", то другі - на запитання "Як робити?" [5, с. 83]. Територіальна громада за вітчизняним законодавством визначена основним носієм функцій та повноважень місцевого самоврядування і наділена правом самостійного вирішення питань місцевого значення в межах Конституції і законів України, тобто обсяг функцій територіальних громад співпадає з обсягом функцій системи місцевого самоврядування. Наразі серед науковців немає одностайності щодо класифікації функцій управління в цілому, і місцевого самоврядування зокрема.

Кожний вид суспільної діяльності супроводжується управлінням. Більш за те, останнє є невід'ємною складовою кожного виду діяльності і водночас особливим видом діяльності з певним набором функцій. Загальні управлінські функції (планування, організація, мотивація, контроль, комунікація та прийняття рішень), тобто функції менеджменту, притаманні управлінню всіма видами суспільної діяльності [6, с. 131].

Публічне управління відрізняється своєю масштабністю та можливістю реалізувати свій вплив за допомогою органів державної влади і місцевого самоврядування, як складових публічної влади. Функції органів публічної влади — це об'єктивно обумовлені основні напрямки їх діяльності, що забезпечують поділ праці всередині державного механізму і характеризуються певною стабільністю, в яких відображаються завдання і соціальне призначення органів публічної влади [3, с. 779].

Незважаючи на те, що сьогодні колективна думка про місцеве самоврядування більш-менш сформувалася, як і раніше, дискусійним залишається питання, чи здійснюють територіальний колектив та його органи окрему, відмінну від державної, владу, чи вони є частиною державного механізму та виконують функції органів держави [4, с. 22].

Система місцевого самоврядування має притаманні тільки їй властивості, які обумовлені структурно-функціональними особливостями [7, с. 440], у зв'язку з чим функції місцевого самоврядування не можна в повній мірі ототожнювати з функціями органів виконавчої влади, у зв'язку з різністю змісту, специфіки цих систем.

Міське самоврядування виступає децентралізованою формою управління, що передбачає певну самостійність, автономність місцевих органів влади, які представлені органами місцевих самоврядних територіальних співтовариств – громад (міської, селищної, сільської громади, об'єднання громад). Основні функції самоврядування: адміністративна (управлінська) і функція самоорганізації населення. Таким чином, первинним суб'єктом місцевого самоврядування Конституція проголосила не адміністративно-територіальну одиницю, а територіальну громаду як певну самоорганізацію громадян, об'єднаних за територіальною ознакою з метою задоволення в рамках закону своїх колективних потреб і запитів, а також захисту своїх законних прав та інтересів [2].

Як низова управлінська ланка системи місцевого самоврядування територіальна громада є елементом системи публічної влади та покликана поєднувати у своїй діяльності місцеві та державні інтереси.

Доречним буде застосувати визначення О. Батанова: «Функції територіальних громад являють собою основні напрямки діяльності цих соціальних спільнот щодо реалізації права громадян на участь у місцевому самоврядуванні, які виражають волю й інтереси місцевих жителів і забезпечують здійснення ними взаємовідносин з державою, її органами, органами місцевого самоврядування» [1, с. 22]. Функції територіальних громад на погляд науковця також можна диференціювати відповідно до адміністративно-територіальних одиниць, у межах яких функціонують територіальні громади і за методами й засобами діяльності територіальних громад.

Конституція України та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» відображають територіально-просторову та суб'єктно-диференційовану систему місцевого самоврядування, але разом з тим, неможливо визначити виконання яких саме функцій, представницьких чи виконавчих, покладено на виконавчі комітети відповідних рад та їх голів, старост, як головних посадових осіб територіальних громад.

Можемо зробити висновок, що місцеве самоврядування вирішує величезний комплекс різнопланових завдань, задля вирішення яких територіальні громади застосовують широкий діапазон функцій, що передбачає наявність системи функцій. Але у наукових колах дотепер немає єдиної класифікації функцій територіальних громад зокрема і місцевого самоврядування взагалі, що ускладнює вдосконалення механізмів їх функціонування і реалізації.

Суть перетворень, які пропонує реформа децентралізації передбачає розмежування функцій та повноважень виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Питання яким чином розширення повноважень територіальних громад базового рівня та скорочення повноважень на

районному та обласних рівнях вплине на обсяг та якість здійснення функцій потребує нагального вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батанов О. В. Основні напрями і види діяльності територіальних громад: проблеми класифікації / О. В. Батанов // Вісник Одеського ін-ту внутр. справ. – Одеса, 1998. – № 4. – с. 21-24
2. Батанов А. В. Проблемы защиты прав местного самоуправления и территориальных громад в Конституционном Суде Украины / А. В. Батанов // Конституционный контроль на рубеже веков: актуальные проблемы и перспективы развития : науч.-практ. издание. – Тирасполь, 2004. – С. 186-197.
3. Місцеве самоврядування в Україні : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямком «Державне управління» / кол. авт.; за заг. ред. В. М. Скрипничука. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – 788 с.
4. Організаційні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні: [Моногр.] / Ю. О. Куц, С. В. Болдирев, А. Є. Тамм; За заг. ред. доц. Ю. О. Куца. – Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2004. – 180 с.
5. Особливості публічного управління та адміністрування : Навчальний посібник / Бакуменко В. Д., Бондар І. С., Горник В. Г., Шпачук В. В. – К. : КНУКіМ, 2016. – 167 с.
6. Статті до базового підручника з державного управління / Бакуменко В. Д. // Збірник вибраних наукових праць у 4 ч. - Ч.4. – К. : АМУ, 2016. – 265 с.
7. Територіальна громада: управління розвитком : [Моногр.] / Ю. О. Куц, О. В. Решевець / За заг. ред. Ю.О. Куца – Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013. – 540 с.